

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

II. 1915.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1915.

KORTE BIJDRAGEN.

I. Numismatiek en Monetologie.

In J. G. R. ACQUOY'S «*Handleiding tot de Kerkgeschiedvorsching en Kerkgeschiedschrjving*», 2de druk, bewerkt door Dr. F. PIPER, 's-Gravenhage 1910, een werk, dat zeker wel weinig in handen van munt- en penningkundigen zal komen, vond ik onlangs de volgende m. i. zeer juiste beschouwing, die ik meen onzen lezers niet te mogen onthouden:

Bladz. 97. «**Muntenkennis** (monetologie). Ik waag het, «dezen nieuwen naam aan de oude zaak te geven. De «gebruikelijke naam is, gelijk ieder weet, numismatiek. «Maar ook de penningkunde wordt zoo genoemd, omdat «munt- en penningkunde, ofschoon twee zeer ver-«schillende zaken, meestal door dezelfde personen «worden beoefend en als het ware één begrip zijn «geworden. Doch munten worden geslagen als ruil-«middelen bij het handelsverkeer, gedenkpenningen «daarentegen als herinneringsmiddelen aan geschied-«kundige feiten. De Ouden kenden slechts munten «(numi, numismata). Wij, die sinds lang ook gedenk-«penningen hebben, moeten eindelijk eens tot onder-«scheid van benaming komen. Daarom stel ik voor, de «muntenkennis naar het Latijnsche woord «moneta» «monetologie te noemen, en de penningkunde den «ouden naam van numismatiek te laten behouden».

Reeds CH. M. Dozy, maakte op bladz. 1 van zijn «*Handboek tot het aanleggen van eene munt- en penningverzameling*». Leiden, SUTHOFF, z. j. de opmerking:

«Penningen en munten hebben niets met elkander gemeen, dan dat zij beiden metaalschijfjes zijn, waarin afbeeldingen en vaak opschriften gegrift zijn. Hun doel, hunne beteekenis, hun reden van bestaan is geheel verschillend. De muntwetenschap moet dan ook een gansch anderen weg inslaan, op geheel andere gegevens letten, als de penningkunde».

Amsterdam,

H. J. S.

II. Legpenningen aangeschaft bij de eerste inrichting van de griffie van Zeeland.

In 1578 is het gewestelijk bestuur van Zeeland gereorganiseerd. Voor de inrichting van de Statengriffie werden o.a. legpenningen aangeschaft, zooals Dr. HEERINGA in het *Ned. Archievenblad* 1912—1913, p. 110 mededeelt. Zij zijn niet in Middelburg geslagen, daar de eerste Zeeuwsche legpenningen van 1580 dateeren. Zie hier de post in zijn geheel: Item betaelt aen 1200 legpenningen, waeraff 300 gebleven sijn tot behouwe van den comptoire van den grooten Zeeuwschen thol op die wachte van Antwerpen, weghende die voorscreven 1200 penningen 24 marcken tot 15 stuvers elck marck, compt hier 3 £.

In margine: Is hiermede versien die camere van den Rade, rekencamere en de comptoir.

M. D. M.

III. Hoe het komt dat onze oude tinnen munten en penningen zoo grauw van kleur zijn.

Wie onzer bezit een eeuwenoude tinnen noodmunt of een gedenkpenning, die zijn vroegere schitterende blanke kleur heeft behouden? Vermoedelijk niemand. De stukken in onze laadjes bewaard zijn grauw van kleur, dof en dikwijls korrelachtig in het veld. Hoe komt het toch, dat, wat men er ook aan doet, de tinnen exemplaren hunne grauwe kleur behouden? Beziat men een ouden valschen tinnen rijksdaalder, dan komt het ons onverklaarbaar voor, dat onze voorvaderen door een dergelijk dofgrauw stuk in den val konden loopen en dat de toenmalige gewestelijke besturen het noodig oordeelden door strenge plakكاتen daar tegen te waarschuwen. In den tijd hunner uitgifte echter, moeten die rijksdaalders een zilverkleur hebben gehad, niettegenstaande ze dikwijls slechts uit koper en tin of uit lood en spiauter bestonden, zonder een greintje zilver te bevatten. Waarom is het niet meer mogelijk ze blank glanzend te maken? Verteerd door de vochtigheid der lucht zal men mogelijk antwoorden. Neen, wij lezen dat die er niets mede heeft te maken. De oorzaak is deze: onze tinnen munten en penningen hebben in den loop der jaren te veel koude geleden, daardoor zijn ze van blank tin in grauw tin veranderd,

«het is de eigen aard van het metaal, die het dwingt in den grauwen vorm over te gaan en daarbij te zwellen tot berstens toe». Wie het juiste omtrent deze eigenaardige metaalverandering wil weten, leze het hoogst merkwaardige artikel «*De luimen der metalen*» van Dr. CH. M. VAN DEVENTER in *de Gids* van 1 Juli 1914, waaraan wij dit en ook het volgende ontleenen.

Wij lezen, dat het vooral prof. ERNST COHEN is geweest, die te Utrecht in 1913 vruchtbare onderzoekingen op tin heeft gedaan ¹⁾. Het is na veler onderzoek thans eene uitgemaakte zaak, dat tin in blanken staat meer dan 18 graden warmte behoeft om aldus te blijven. Beneden deze temperatuur, zegt Dr. VAN DEVENTER, gaat het in een anderen staat over in een tweede soort, die grauw is en wel 20% minder zwaar.

Is eenmaal een tinnen voorwerp door het bederf aangetast, dan is het eenige wat er aan te doen is om verder verval te voorkomen het zieke stuk er uit te nemen en het overige goed warm te houden. Tinnen voorwerpen, dus ook munten en penningen, blijven bij gevolg niet eeuwenlang goed. Die verandering in tinmetaal, is reeds lang, zegt de schrijver, als de tinpest bekend, maar men kende tot heden de oorzaak van dat wegrotten niet. Al is een voorwerp van buiten blank en blinkend, dan is de overgang van binnen toch reeds aan het werk. Inderdaad bemerkte ik, dat mijn oude tinnen kannen, uitwendig helder blinkend,

---

¹⁾ Men leze diens in het «*Zeitschrift für physikalische Chemie*» van 1908 verschenen studie: *Physikalisch-chemische Studien am Zinn, mit 15 Figuren im Text*, waarin een viertal tinnen Nederlandsche penningen worden afgebeeld, die zeer door de «tinpest» zijn aargestast.

inwendig grauw zien en ruw van aanraking zijn. Men houde dus zijn tinnen munten en penningen goed warm!

Wij lezen verder, dat ook sommige andere metalen aan verandering zijn blootgesteld, maar in veel mindere mate dan tin.

Zooals ieder onzer weet, bezitten we thans nog gouden-, elektron- en zilvermunten, die met zekerheid een 20 à 25 eeuwen oud zijn. Deze munten nu, zegt de heer VAN DEVENTER, zullen zich mogelijk uitstekend leenen tot het bepalen der dichtheid van het oude goud. Wegens in water alleen kan in deze geen voldoende zekerheid geven. Ze moeten geheel worden vernietigd. «Een groot aantal der oudste munten van elektron, van goud en van zilver zal in het vervolg met de uiterste zorg moeten onderzocht worden op de dichtheid en daarna onderworpen aan de scheikundige analyse en dan eerst kan men licht hebben over het beleid der eerste munters, en den scheikundige kan leeren of inderdaad edel metaal van 25 eeuwen oud in een anderen staat verkeert dan het metaal van heden en gister». Met deze woorden eindigt de schrijver zijn betoog.

Het is dus te verwachten dat eenmaal, hoe noode ook, meerdere — er zijn vóór het jaar 1884 reeds 8 elektronmunten aan het onderzoek geofferd — kostbare munten aan de wetenschap ten offer zullen worden gebracht. Wij bevelen de lezing van het Gidsartikel in zijn geheel ten zeerste aan.

Medegedeeld door M. D. M.

IV. Valsche munten van Koning Lodewijk Napoleon.

In mijn artikel «*De Munten van Koning Lodewijk Napoleon*», in jaargang I van dit Jaarboek verschenen, maakte ik op pag. 64 (noot) reeds opmerkzaam op een modernen afslag in goud met een valschen stempel vervaardigd van het in zilver veel voorkomende vijftig stuiverstuk van 1808. Voor eenige maanden deelde de heer M. SCHULMAN mij mede, dat hem bekend was, dat van vele der munten van LODEWIJK NAPOLEON, die tegenwoordig bij de buitenlandsche verzamelaars zeer gezocht zijn en duur betaald worden, valsche exemplaren vervaardigd waren en dat die stukken ook zijn firma te koop waren aangeboden. In Juli ontving ik eenige dezer stukken ter beoordeeling van iemand die meende in het bezit te zijn van zeldzame en merkwaardige exemplaren, die echter bleken alle te zijn nagemaakt. De opgave dezer stukken laten wij hieronder volgen en, al is het ook lastig om de valsche van de echte munten te onderscheiden zonder beide naast elkaar te plaatsen en zorgvuldig te vergelijken, willen wij toch trachten zoo duidelijk mogelijk aan te geven, waarin het echte exemplaar verschilt met het op valsche stempels vervaardigde. De verschillen zijn meestal zóó gering, dat het afbeelden van oude en nieuwe munt naast elkander geen nut heeft.

1. Gulden van 1807. VERKADE pl. 194. 2 NAHUY 42. *Jaarboek* I. pl. II. 22. Op de voorzijde is de neus van den koning eenigszins anders van vorm, de letters van het jaartal op de keerzijde zijn wat grover van teekening, terwijl de kleuren in het wapen minder zuiver zijn aangegeven.

2. Gulden van 1808. VERKADE plaat 194. 4. NAHUY 58. *Jaarboek* I. 42. Verschilt met het echte exemplaar in het haar op het voorhoofd en den vorm van het oor des konings, op de keerzijde is de kroon boven het wapen in kleinigheden verschillend. Het valsche exemplaar moet een proefslag voorstellen van de voor- en keerzijde, elk op een afzonderlijk plaatje geslagen.

3. Halve Gulden van 1808. VERKADE pl. 194. 5, NAHUY pl. VIII. 59. *Jaarboek* I. 43. Ook hier is, evenals bij No. 1 de neus van den koning eenigszins anders gevormd, terwijl op de keerzijde de afstand tusschen de kroon en het wapen op het valsche exemplaar grooter is dan op de echte munt. Ook bij dit stuk is, evenals bij No. 2, de voor- en keerzijde op een afzonderlijk plaatje geslagen.

4. Gulden 180. Het laatste cijfer van het jaartal niet ingevuld, dus blijkbaar als proef bedoeld. Als voorzijde diende de voorzijde van No. 2, voor de keerzijde vergelijkte men de keerzijde van No. 2, de pooten van de adelaars, de fleurons der kroon en ten slotte de grond waarop de adelaar staat, wijken van de echte guldens van 1808 af.

5. Halve Gulden 180. Ook hier is het laatste cijfer van het jaartal niet ingevuld. Als voorzijde diende de voorzijde van No. 3, voor de keerzijde vergelijkte men de keerzijde van No. 3, en is ook hier de afstand tusschen de kroon en het wapen op het valsche exem-

plaar grooter dan op de echte munt. Voor- en keerzijde op een afzonderlijk plaatje geslagen

De beide laatste Nos. zijn fantasiën van den vervaardiger; van LODEWIJK NAPOLEON zijn toch nimmer proeven van munten geslagen, met slechts gedeeltelijke aanduiding van de jaartallen. Er bestaat een hoogst zeldzame proef van een 5 Francsstuk van Neufchatel van ALEXANDRE BERTHIER, prins van Neufchatel, waarop het laatste cijfer van het jaartal (denkelijk in 1814 geslagen) ontbreekt. Vermoedelijk zal dat stuk den uitgever der valsche munten op het denkbeeld hebben gebracht, om de munten van LODEWIJK NAPOLEON met een dergelijk product te «verrijken».

Misschien zijn er nog andere valsche stempels vervaardigd; men zij dus bij het aankopen van dat soort munten op zijn hoede en trachtte, in geval van twijfel, de aangeboden stukken met beslist goede oude exemplaren te vergelijken.

A. O. v. K.

V. In DIRK SCHELTE. *Rijm-Werken, Amsterdam 1714*, komt op p. 239 het volgende gedichtje voor op

Een Geld-Munter.

Dit is een sleutel-smit van die 't haast al ontsluit,
 Een afgods vader, en een Vader van 'slands Vaadren,
 Die Koningen formeert, schat zommigen een duit,
 En weer tirannen hoog, die elk met lief ziet naadren,
 Bereider van een zalf, waar van een volle pot,
 Geeft schoon aan lelik vel, en wijsheid aan een zot.

VI. Penning in 1582 aan A. VAN DER MUELEN vereerd.

Op de belangrijke tentoonstelling van oude kunst uit het bezit van bewoners van Haarlem en omstreken van 14 Juni—12 Juli j.l. in het FRANS HALS Museum te Haarlem gehouden, kwam onder No. 496 van den catalogus voor een fraaie zilververgulde schaal op voet, door de regeering der stad Antwerpen in 1582 vereerd aan ANDRIES VAN DER MUELEN uit erkentelijkheid voor de goede diensten door hem bewezen, als lid eener commissie van 9 personen, samengesteld tot bewaring van den godsdienstvrede tijdens het verblijf van Aartshertog MATHIAS VAN OOSTENRIJK.

In de schaal is gedreven een kudde schapen, die door wolven wordt aangevallen, maar door eenige herdershonden verdedigd worden; op den voorgrond de stedemaagd van Antwerpen met de zinnebeelden van handel en nijverheid en een altaar met aan twee zijden het wapen der stad. Het om den rand aangebrachte omschrift luidt: S. P. Q. A. ANDREAE VAN DER MUELEN, OB EGREGIAM OPERAM IN SOPIENDIS DISSIDIIS, QVAE RELIGIONIS ERGO INGRVEBANT GRATITVD. MONVMENT.

Bij de schaal was tevens gevoegd een zilververgulde penning, waarvan wij hier de beschrijving laten volgen. Op de voorzijde een brandend altaar, met ter weers-

zijden een slang, voor het altaar een cartouche, waarop gegraveerd: ANDRIES VAN - DER MUELEN - Schepen.. Omschrift: RELIGIONE ET PROVIDENTIA . S. P. Q. - A. Keerzijde binnen een krans van dooreengestrengelde rozetakken, een adelaar, het wapen van Antwerpen, voor de borst houdende. Onder het wapen: SIM TER.

Beide zijden door een parelrand omgeven. DIRKS, *Repertorium* I. No. 614.

ANDRIES VAN DER MUELEN in 1579 genoemd als burger te Keulen, was van 1580 tot 1585 schepen van Antwerpen en gecommiteerd in de Staten van Brabant 1 Dec. 1584. Hij was gehuwd met SUSANNA MALAPART, en overleed 2 Januari 1611. In het codicil van het testament, dat zijn weduwe 16 Aug. 1625 voor notaris J. VAN DER CLOES te Utrecht maakt, komt voor «heeft voorts gelegateerd aan ANDREAS VAN (DER) MOELEN haere outste zoon een goude coppe die tanderen tijden aan wijlen here ANDREAS VAN DER MOELEN haer overleden man vereert is bij de Staeten van Brabant» ¹⁾. Van den penning wordt niet gesproken.

Reeds in den *Navorscher* van 1852, p. 125, beschreef Mr. W. H. COST JORDENS schaal en penning, die ook in 1882 op de Geschiedkundig-Overijsselsche tentoonstelling te Zwolle gehouden, aanwezig waren ²⁾.

Op de in 1880 in Arti te Amsterdam gehouden tentoonstelling van kunstvoorwerpen in vroegere eeuwen uit edele metalen vervaardigd, was een dergelijke schaal ingezonden, met gelijkkluidend omschrift en met dezelfde gedreven voorstelling, vereerd aan JAN GODIN, Heer

¹⁾ De Wapenheraut 1915, p. 166.

²⁾ Cat. der tentoonstelling, Nos. 1989 en 1990.

van Breaugies, welke schaal op de achterzijde den datum 21 November 1581 draagt, doch welke, evenals die aan VAN DER MUELEN vereerd, blijkens den daarop voorkomenden jaarletter X eerst in 1582 of '83 kan zijn vervaardigd. Behalve de jaarletter hebben beide het Antwerpsche keurteeken en als meesterteeiken een takje in een schild ¹⁾.

Waarschijnlijk zal bij die schaal ook wel een penning behoord hebben.

De penning van een derde lid der Commissie, WILLEM EVERAERTS, van 1581 tot 1585 pensionaris van Antwerpen, wordt door M. DE NAHUYs in de *Revue de la Numismatique Belge* 1872, pl. 9, No. 32, afgebeeld en op p. 366 beschreven. Het stuk was van goud, hangende aan drie kettinkjes, die in een oog samenkwamen, het komt geheel overeen met de hierboven beschreven penningen, alleen is in de cartouche gegraveerd: M. willem eueraeds - Pensionaris.

Een afbeelding van de schaal vindt men op pag. 18 van het nieuwe maandschrift. «*Oude Kunst*», waarin de heer F. LUGT in een belangrijk fraai geïllustreerd opstel de te Haarlem tentoongestelde oude kunstvoorwerpen bespreekt.

A. O. v. K.

---

¹⁾ Zie Dr. M. ROSENBERG *Der Goldschmiede Merkzeichen*. (2de druk) No. 3940.

BOEKBESPREKING.

Onze mannen ter zee in dicht en beeld.

Het fraaie werk van Dr. D. F. SCHEURLEER, *Onze mannen ter zee in dicht en beeld. Gedichten, Portretten, Penningen en Grafmonumenten door tijdgenooten.* 's-Gravenhage, MART. NIJHOFF, 1912—1915, 3 deelen, groot 4°, de vrucht van jarenlang geduldig onderzoek in bibliotheken, archieven en musea mag zeker wel in dit Jaarboek vermeld worden. Naast de prachtige forsche portretten onzer zeehelden maken de in den tekst afgebeelde penningen een goed figuur. Deze laatste zijn alle gereproduceerd naar teekeningen door den heer J. BIJTEL, amanuensis aan het museum van oudheden te Leiden, van de stukken zelf vervaardigd, en wij kunnen het fraaie, nauwkeurige werk van dien bekwamen teekenaar niet genoeg bewonderen ¹⁾. Niet minder dan 94 penningen zijn in de drie deelen, die de «mannen ter zee» van 1572 tot 1799 behandelen, afgebeeld, haast alle bekend uit VAN LOON en de *Vervolgen*. Bij sommige dezer stukken drukt de schrijver òf geheel onbekende, òf wel weinig bekende origineele beschrijvingen in dichtmaat van de penningen af, die ten tijde van de uitgifte bij de stukken gevoegd zijn, maar meestal weg

---

¹⁾ Op de in Juni 1913 te Utrecht gehouden tentoonstelling van Medailleerkunst was een groot deel dezer teekeningen ingezonden.

zijn geraakt. Zoo worden van de fraaie door W. MULLER in 1666 gedreven portretpenningen van DE RUYTER (v. LOON II, pag. 549), CORNELIS TROMP (v. LOON III, p. 550) en CORN. EVERTSEN (v. LOON III, p. 550) de hoogst zeldzame door den advocaat JOAN BLASIUS vervaardigde berijmde bijschriften van de stukken medegedeeld, en lezen we o.a. eene berijmde verklaring van den bekenden penning op den vrede van Breda in 1667 door CHR. ADOLFSZON geslagen (v. LOON III, p. 555), voorkomende in *d' Uitsteekenste Digt-Kunstige werken van J. SOET*, te Amsterdam in 1675 uitgegeven.

Schier alle portretten onzer admiralen, meestal reproducties naar schilderijen, zijn versierd met gouden kettingen, waaraan gouden penningen hangen als belooning voor het een of ander belangrijk feit toegekend. Het zou zeker wel van belang zijn bij elk portret eens na te gaan welke medaille de afgebeelde om de hals draagt, teneinde zodoende te kunnen vaststellen, welke stukken als officieele belooningspenningen hebben dienst gedaan. Op vele portretten zijn de penningen zóó uitvoerig geschilderd, dat zij wel thuis te brengen zijn. Van den penning van DAVID VLUGH b.v. op het fraaie portret van dien admiraal voorkomende en in het Kon. Penningkabinet berustende, zijn zelfs de omschriften duidelijk te lezen. Reeds in jaargang 1901 van het *«Tijdschrift voor Penningkunde»* werd hiertoe eene eerste poging gedaan naar aanleiding der portretten van zeehelden ingezonden op de in 1900 te 's-Gravenhage gehouden geschiedkundige tentoonstelling van het Nederlandsch zeewezen ¹⁾. Nu in het prachtwerk van

¹⁾ Zie *Tijdschrift* 1900 p. 128—149 en pl III en IV.

Dr. SCHEURLEER van schier alle bekende Nederlandsche zeelieden het beste of fraaiste portret voorkomt, en een groot deel van het materiaal voor den onderzoeker bijeengebracht is, zou dit zeker wel een dankbaar werk zijn, dat stellig nog tot verrassende ontdekkingen aanleiding zal geven.

A. O. v. K.

Muntverslag over het jaar 1914.

De behoefte aan guldens bij het begin van den oorlog en daarna aan zilveren pasmunt, waarin zoo snel mogelijk moest voorzien worden, hebben eene buitengewone inspanning van het personeel van 's Rijks Munt vereischt. Daar een gedeelte door de legermobilisatie aan den dienst werd onttrokken, was men genoodzaakt de opengevallen plaatsen door tijdelijk personeel te doen bezetten en moest er een groot gedeelte van het jaar in overuren gearbeid worden om toch maar in den kortst mogelijken tijd aan de dringende behoefte aan zilver te kunnen voldoen. En dat er hard gewerkt is, bewijzen de cijfers; 187.370.036 munten zijn er te Utrecht geslagen tot een nominale waarde van f 32.016.152 en met rechtmatige trots en voldoening kan de muntmeester dan ook constateeren «dat voor 1914 nimmer in eenige Munt in een enkel jaar een zoodanig aantal munten is vervaardigd, met uitzondering slechts van de Munt te Philadelphia, waarin dit aantal slechts eenmaal eenigszins werd overschreden».

Deze ruim 187 millioen munten worden verdeeld in: Nederland. Tienguldenstukken 738.476, Dukaten 246.560,

Guldens 15.785.000, Vierde Guldens 5.600.000, Tiende Guldens 9.000.000, Stuivers 5.800.000, 2½ Centstukken 2.000.000, Centen 9.000.000, Halve Centen 5.000.000. Neu. Indië. Vierde Guldens 10.000.000, Tiende Guldens 9.600.000, 2½ Centstukken 22.000.000, Centen 42.600.000, Halve Centen 50.000.000.

Stempels voor nieuwe gedenkpenningen werden niet vervaardigd. Een verzameling stukken, afkomstig van het oude gilde der munters der provinciale Munt te Dordrecht werd op verzoek van den Algemeenen Rijksarchivaris aan het Rijks Archief afgestaan ¹⁾. Van de bij het verslag gevoegde bijlage is voor verzamelaars de laatste de «Vergelijkende munttabel der voornaamste landen» wel de belangrijkste.

A. O. v. K.

Verslag Kon. Penningkabinet 1914.

Met weemoed hebben wij het verslag der aanwinsten van het Koninklijk Penningkabinet over 1914 tegemoet gezien, want we waren overtuigd, dat, hoe belangrijk de nieuwe aanwinsten ook mochten zijn, deze toch overschaduwde zouden worden door de lange reeks van prachtige historische gedenkstukken, die, door slim overlegden diefstal, vermoedelijk voor altijd voor de Rijksverzameling zijn verloren gegaan. Evenwel de ramp

¹⁾ Deze stukken «het Archief van het Serment van de werklieden en munters van de Munt van Holland te Dordrecht» worden in het jaarverslag over 1914 van het Rijksarchief door Mr. R. FRUIN op pag. 417—482 uitgebreid beschreven.

had nóg erger kunnen zijn, want van de kostbare antieke munten die het Kon. Kab. bezit, is geen enkel stuk ontvreemd. Het is mede een troost, dat van vele thans verdwenen gouden gedenkpenningen · prachtige afslagen in zilver bestaan en ook dat enkele verguld koperen voor gouden zijn aangezien.

Om begrijpelijke redenen hebben in de laatste helft van 1914 zoo goed als geene openbare veilingen van munten en penningen plaats gehad en muntvondsten van beteekenis — losse exemplaren natuurlijk uitgezonderd — vond ik evenmin in het verslag aangehaald. Met het oog op deze beide feiten van belang mogen wij den ijverigen Directeur gelukwenschen, dat het hem toch nog is gelukt enkele zeer belangrijke stukken te verwerven. Wij noemen slechts: een zilveren penning van J. JONGHELINK, ter eere van JAC. HANNIBAL, graaf van Hohenems geslagen, een penningplaat met borstbeeld van FERDINAND I VAN MEDICIS, groothertog van Etrurië door GASPARE MOLO, een zilveren gedenkpenning op den slag van Seneff en andere.

Van meer belang zijn ditmaal de aanwinsten van Nederlandsche munten, waaronder uiterst zeldzame exemplaren schuilen.

Zoo vinden we onder de aanwinsten een goudgulden van Friesland vermeld, tusschen 1478 en 1493 te Franeker gemunt, welk zeldzaam stuk uit de verzameling WIGERSMA afkomstig is.

Vervolgens vernemen we de aanwinsten van verschillende zeldzame munten van de heeren van Kuinre en last not least van een in dubbele zwaarte geslagen Bourgondischen Kruisdaalder van de Ommelanden, die te Kuilenburg in 1590 door HEINRICH CRAYVANGER is

geslagen ¹⁾. Een dergelijke daalder, maar van 1589 en in enkele zwaarte, kwam voor in de verzameling RIJNBENDE; in den verkoop catalogus wordt het stuk als «uniek» beschreven. Een agnel d'or van JAN VAN WEZEMAAL, heer van Rummen en meerdere zeldzame munten worden achtereenvolgens vermeld. Onder de buitenlandsche stukken troffen wij weinig belangrijks aan. Van Keizer CONSTANTIUS II werd een zilveren medaillon aangekocht, alsmede twee navolgingen van een aureus van Keizer SEPTIMIUS SEVERUS, die door de SERVIËRS zijn nagebootst. Merkwaardig is het te lezen, dat de daalders door KAREL V te Nijmegen geslagen, zelfs in Italië zijn nagebootst, waarvan de Tallero van DELFINO TIZZONE van Dezana een voorbeeld geeft.

Vervolgens ontmoeten we drie munten met stadsgezichten van Mannheim, Bazel en Frankfurt am Main. Munten, gedenkpenningen en legpenningen met stadsgezichten komen veelvuldig voor en maken een aardig onderwerp tot verzamelen uit.

Afbeeldingen zijn deze keer niet in het verslag aanwezig, terwijl wij vernemen, dat van de talrijke noodbons, die in 1914 door regeering en gemeentebesturen zijn uitgegeven, eene serie door het Departement van Financiën aan het Kon. Kab^t. is toegezegd.

Moge het jaarverslag over 1915 van een meer opgewekte stemming getuigen en de maatregelen, die genomen zijn om in het vervolg diefstal tegen te gaan, in onafzienbare jaren niet zullen behoeven te blijken noodig te zijn geweest.

M. D. M.

---

¹⁾ Afgebeeld in dit Jaarboek pag. 166.

LEVENSBERICHTEN.

J. van Aken de Waard. †

23 Juni is te Groningen plotseling overleden de heer J. VAN AKEN DE WAARD, mede-directeur van de Noord-Nederlandsche hypotheekbank, vice-consul voor Rusland, conservator van het Groningsche Museum en lid van de archaeologische Commissie voor de provincie Groningen. Onze vergadering van 16 Juni 1899 benoemde hem tot buitengewoon lid, waarop in 1906 zijne benoeming tot gewoon lid volgde.

Reeds als jongeling begon DE WAARD te verzamelen; eenige munten en penningen nog afkomstig van den bekenden Groningschen numismaat Prof. J. BAART DE LA FAILLE, vormden den grondslag van zijne verzameling, waaraan af en toe meest Groningsche stukken of wel in die provincie gevonden munten ¹⁾ werden toegevoegd. In 1905 verscheen in de Groningsche Volksalmanak van zijn hand een artikel «*Iets over gedenkpenningen betreffende de belegering van Groningen in 1672*», van zeer goede afbeeldingen voorzien, waarin de verschillende stukken in openbare en bijzondere verzamelingen berustend beschreven werden en ook de verjes op de achterzijden der talrijke zoogenaamde «noodmunten»

---

¹⁾ Zie pag. 63 van dit Jaarboek.

gegraveerd worden afgedrukt. In dat artikel toont de schrijver aan, dat de bekende eenzijdige stukken van 50, 25, 12½ en 6¼ stuivers ¹⁾ geen eigenlijke «noodmunten» zijn, maar eerder beschouwd moeten worden als noodmuntvormige herinneringspenningen, ter herdenking van het gelukkig doorstane beleg geslagen. Het volgend jaar bevatte dezelfde almanak «*Tets naar aanleiding van de Groningsche noodmunt geslagen in 1577*», een belangrijk artikel, talrijke tot heden onuitgegeven bijzonderheden vermeldende geput uit op het Rijksarchief te Groningen aanwezige officieele bescheiden, en waarin een unieke afslag van een noodmunt op een groote vierkante zilveren plaat met gegraveerde versregels op de voorzijde en een geschilderd portret op de keerzijde, waarschijnlijk voorstellende EVERT EELTZ, een zoon van den Groningschen burgemeester, wordt afgebeeld.

Op onze vergadering te Utrecht 19 Juni j.l. gehouden, zegde DE WAARD nog voor dit Jaarboek toe eene beschrijving van den goudgulden der stad Groningen van 1591 ²⁾, waarvan de oorspronkelijke ordonnantie voor den muntmeester in het Rijksarchief te Groningen berust. Weinig hadden wij toen kunnen vermoeden, dat hij juist een week later zou begraven worden. Door zijn drukken werkring ontbrak hem de laatste jaren de tijd zich veel met numismatische studiën bezig te houden; het conservatorschap van het Groningsche museum, waartoe hij na den dood van Mr. J. A. FEITH benoemd was, nam veel van zijn toch reeds beperkte

¹⁾ v. LOON III, pag. 96, Nos. 1—4.

²⁾ VERKADE, pl. 184, No. 1.

tijd in beslag. Aan de tot standkoming en inrichting der Israelskamer in het museum heeft hij een werkzaam aandeel gehad en dankbaar zijn door Mr. J. A. TELLEGEN, voorzitter der Museum-Commissie bij zijn begrafenis de groote diensten herdacht door DE WAARD aan het Museum bewezen.

Op de belangrijke vondst Carolingische deniers in 1906 nabij Midlaren (Drenthe) gemaakt, maakte hij de directie van het Kon. Penningkabinet opmerkzaam. Hij wist de gevonden munten voor zijne eigen verzameling aan te koopen, maar stelde dadelijk, geheel ongevraagd, tegen zeer billijke voorwaarde de aan het Kon. Penningkabinet ontbrekende stukken ter beschikking der verzameling. Hierdoor kwam de tot heden slechts in een enkel exemplaar bekende denier van Aken¹⁾, zeker het belangrijkste stuk uit de geheele vondst, de Rijksverzameling verrijken.

Als zijne bezigheden het hem toelieten, verzuimde de overledene nimmer onze vergaderingen bij te wonen en zeker zullen de leden, die in 1908 te Groningen de vergadering bezochten, zich nog de aangename uren herinneren met hem doorgebracht en het vele belangrijke dat hij hen van zijn geliefde stad getoond heeft.

Zijne nagedachtenis zal dan ook door ons in eere gehouden worden.

A. O. v. K.

---

¹⁾ Zie pag. 66 van dit Jaarboek.

Pieter Nicolaas van Doorninck. †

Den 22 Juli dezes jaars overleed te Bennebroek, waar hij vele jaren zijns levens had doorgebracht, het gewone lid van ons Genootschap, de heer VAN DOORNINGK.

De overledene, die 24 September 1840 het levenslicht zag, was een zoon van DAMIAAN JOAN V. D., officier der cavalerie, en van QUIRINA CATHARINA BENDORP.

Hij studeerde te Leiden voor ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch-Indië, vertrok derwaarts in 1869 en werd, na in verschillende districten van Borneo werkzaam te zijn geweest, in 1871 tot Controleur aangesteld. Reeds dat zelfde jaar moest hij om gezondheidsredenen met een tweejarig verlof naar het vaderland. Na het verstrijken daarvan werd hij benoemd in de residentie Palembang, doch moest in 1875 om dezelfde reden Indië verlaten, waarna — op zijn verzoek — eervol ontslag uit 's lands dienst volgde.

Na zeer veel geciscid te hebben, o.a. eenige winters in Rome te hebben vertoefd, werd hij burgemeester van Zandvoort (1885—1887) en van Bennebroek (1891—1902).

Raadsleden en Secretaris van laatstgenoemde gemeente boden hem bij zijn aftreden (8 Mei) een penning aan, vervaardigd door ons medelid E. VOET Jr. (Zie ZWIERZINA No. 294), terwijl de aftredende wederkeerig Raadsleden en Secretaris verrastte met een penning van denzelfden

kunstenaar, op den kant waarvan naam en kwaliteit van den begiftigde was gegraveerd. (ZWIERZINA No. 319).

Veel hield hij zich bezig met archiefstudien en gaf op dat gebied een groot aantal werken uit. Vooral de geschiedenis van Gelderland trok hem aan.

Hij was lid van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden, lid van het dagelijksch bestuur van «Gelre» (Vereeniging tot beoefening van Geldersche geschiedenis en oudheidkunde) en lid van het dagelijksch bestuur der Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem.

VAN DOORNINCK was een liefhebber der moderne medailleerkunst, vooral de werken der Fransche medailleurs werden door hem bewonderd. Op de vergaderingen van de Ned.-Belgische Vereeniging der Vrienden van de Medaille als Kunstwerk, waarvan hij sedert 1913 onder-voorzitter was, ontbrak hij dan ook zelden.

Het was op zijn initiatief, dat de firma W. VOET & ZONEN, te Haarlem, den bekenden boerenpenning uitgaf, geïnspireerd door den legpenning bij VAN LOON, I, bladz. 275 afgebeeld, de opbrengst waarvan strekte tot leniging van nood in Zuid-Afrika. *Tijdschrift* 1901, bladz. 368 en ZWIERZINA Nos. 239 en 240.

Ons genootschap benoemde hem 18 Juni 1903 tot buitengewoon lid, waarop reeds 15 Juni 1905 zijne verkiezing tot gewoon lid volgde.

Het laatst mochten wij hem in ons midden zien, te Leiden op 15 Juni 1912.

De genealogie van zijn geslacht vindt men in het *Stam- en Wapenboek*, van A. A. VORSTERMAN VAN OYEN, deel I, bladz. 202.

A.

H. J. S.

Verslag van den Secretaris.

Zaterdag 19 Juni hield ons Genootschap te Utrecht zijne jaarvergadering, in het hôtel des Pays-Bas, waarbij tegenwoordig waren de leden: VAN AKEN DE WAARD, C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, C. BEGEER, DU CROCC, EVELEIN, HOYNCK VAN PAPENDRECHT, HIJMANS, KAM, VAN KERKWIJK, KNOTTENBËLT, SASSE VAN YSSELT, SCHARP, A. en M. SCHULMAN, SNOECK en WIENECKE, terwijl de dames KOLFF en DE MAN en de heeren BOELES, A. BOM, BRUINESTEIN, VAN DOORNINCK, VAN LANSCHOT, VAN LIS, RODBARD, RUYSS DE PEREZ en SAAYMANS VADER bericht van verhindering gezonden hadden. De voorzitter Jhr. SNOECK heette de aanwezigen welkom en herdacht de in het afgelopen jaar overleden leden M. GOEKOOP en J. SCHULMAN, van wie reeds levensberichten in het Jaarboek waren opgenomen. Van het voornemen om te Kampen de jaarvergadering te houden, had het bestuur meenen te moeten afzien, daar de heer HOEFER, die verleden jaar te Arnhem zich aangeboden had om ons al het belangrijke van Kampen te toonen, door zijne militaire diensten verhinderd was onze leider te zijn; bovendien maakte het verminderd aantal treinen het velen onzer leden onmogelijk om van uit Kampen nog 'savonds hunne woonplaats te kunnen bereiken. Het bestuur had nu zijn keuze laten vallen op Utrecht, welke stad

door hare gunstige ligging in de tegenwoordige omstandigheden zeker een geschikter plaats van samenkomst was. Tot buitengewone leden werden gekozen de heeren Jhr. H. BEELAERTS VAN BLOKLAND te Leiden en M. J. VAN WIJCK te Middelburg, terwijl de heer ALBERT R. FREY te New-York tot buitenlandsch lid werd benoemd. Dankbaar dient vermeld dat niettegenstaande de ongunstige tijden, waarin vooral op de rubriek «Kunsten en Wetenschappen» aanzienlijk is bezuinigd geworden, het gewone regeeringssubsidie ook voor het jaar 1915 is toegestaan. De rekening van den penningmeester, nagezien door de heeren KAM en C. BEGEER, werd accoord bevonden en sloot met een batig saldo van f 336.14. Voor den tweeden jaargang van het Jaarboek werd een crediet van f 800 toegestaan. De secretaris werd herkozen, terwijl ook Mej. DE MAN als lid der Commissie van redactie onder applaus herbenoemd werd. Uit het verslag van den conservator bleek, dat de penningverzameling slechts met een drietal moderne penningen vermeerderd was, de belangrijkste aanwinst der bibliotheek was zeker wel het fraaie 4de deel van het *Corpus Nummorum Italicorum*, door ons eere lid Z. M. den Koning van Italië toegezonden. Behalve het Jaarboek, dat begin December den leden in handen kwam, ontvingen alle gewone leden en een groot deel der buitengewone leden door de welwillendheid der directie van de Kon. Bibliotheek een exemplaar van de zesde aflevering van de door de afdeling «Documentatie van genoemde bibliotheek uitgegeven «*Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar*», bevattende eene beschrijving en afbeelding der door de verschillende gemeenten en particulieren in ons

land vervaardigde zoogenaamde «noodbons». Van deze aflevering zal nog een supplément verschijnen, waarin eenige later ontdekte bons zullen worden beschreven, dat den leden eveneens zal worden toegezonden. Op voorstel van den Voorzitter werd besloten het volgend jaar het 25-jarig bestaan van ons Genootschap zoo mogelijk op eenigszins feestelijke wijze te herdenken.

Het voornemen bestaat om in de buurt van 's-Gravenhage te vergaderen (misschien te Delft) en den gezamenlijken maaltijd te 's-Gravenhage of te Scheveningen te houden, terwijl er getracht zal worden door het laten slaan van een gedenkpenning eene meer duurzame herinnering aan het vijfde lustrum te verkrijgen. De heer KAM liet eenige fraai gepatineerde grootbronzen van de keizers NERO en CLAUDIUS rondgaan, onlangs te Nijmegen opgegraven, waaronder een zeer belangrijk stuk met vier contremarquen; de Secretaris vertoonde eenige fraaie Nederlandsche munten en penningen in het afgelopen jaar door het Kon. Penningkabinet verkregen, terwijl de heer C. BEGEER bij eene groote serie door hem tentoongestelde modellen van penningen en stukken, onlangs in de ateliers zijner firma geslagen werk van P. PANDER, J. C. WIENECKE, J. VAN GOOR en G. J. VAN DER HOEF toelichtingen gaf. Op voorstel van Jhr. BEELAERTS VAN BLOKLAND begaf men zich na het eindigen der vergadering naar de tentoonstelling door de Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen ingericht, ten voordeele van het Steun-comité. Deze tentoonstelling illustreerde de geschiedenis der Staatsspoor sedert de oprichting in 1860 tot heden. Afbeeldingen van oude en nieuwe locomotieven, stations, spoorwegmateriaal, treinkaartjes enz. en niet het minst de fraaie

reeks spoorwegpenningen, de verzameling van den heer **BEELAERTS** uitmakend, werden met veel belangstelling door de leden bezichtigd. Na het dejeuner werd een bezoek gebracht aan de Munt, waar Dr. **C. HOITSEMA**, de muntmeester, de heer **G. J. E. VAN DER RIJST**, de chef van administratie en de heer **J. C. WIENECKE** de aanwezigen rondleidden en voorlichtten. Het gieten der zilveren staven, het pletten, uitslaan, randen en controleeren der plaatjes en eindelijk het eigenlijke «munten» werd met groote belangstelling bezichtigd, terwijl in de Museumzaal de tentoongestelde oud-Nederlandsche munten en gedenkpenningen zeer de aandacht trokken. In zijn atelier had de heer **WIENECKE** een aantal ontwerpen en schetsen van door hem vervaardigde penningen tentoongesteld, waarbij hij de belangstellenden de noodige inlichtingen verstrekke. In de Bibliotheek trokken de fraaie muurschilderingen van den heer **WIERSMA** zeer de aandacht. Dankbaar namen wij afscheid van onze vriendelijke geleiders, daar het tijd was voor den rijtoer, die ons via station de Bilt, Bosch en Duin, Huis ter Zeide naar Zeist bracht, waar in het hotel Middelhoeve de maaltijd gebruikt werd.

Op voorstel van de Commissie van Redactie zijn in het afgelopen jaar van de firma **BLIKMAN** en **SARTORIUS** aangekocht de verschillende muntteekens, Gothische en andere letters door genoemde firma ten behoeve van het Tijdschrift in den loop der jaren aangemaakt. Deze zijn in bewaring gegeven aan de firma **H. P. DE SWART EN ZON**, onze tegenwoordige drukker. Van de Gothische letters is in dit tweede deel van het Jaarboek reeds gebruik gemaakt in de artikelen van de heeren **A.** en **M. SCHULMAN**, terwijl in de bijdrage van laatstgenoemden

eenige muntteekens konden gebruikt worden. Voor den derden jaargang zijn reeds een paar kleine bijdragen ingekomen en eenige belangrijke artikels toegezegd, o.a. eene beschrijving van de muntvondst te Amsterdam in Mei 1915 ¹⁾. De Commissie van redactie stelt zich voor daarin ook op te nemen de belangrijkste en fraaiste penningen in de laatste jaren hier te lande geslagen en eenige dezer stukken af te beelden. De medewerking in deze van den heer CAREL BEGEER is reeds verkregen.

Natuurlijk doen zich ook de gevolgen van den oorlog bij ons Genootschap voelen, een aantal leden bedankten voor hun lidmaatschap meest, zoo als zij schreven, om financieele redenen. Het gelukte echter het bestuur eenige dezer «afvalligen» weder van hun voornemen af te brengen, zoodat het verlies aan leden in verhouding met verliezen, die andere vereenigingen te boeken hebben, gelukkig slechts gering is. Wij hopen en vertrouwen dan ook, dat na het einde van den oorlog de thans opengevallen plaatsen weder zullen worden ingenomen en wekken onze leden met aandrang op, om in hun kring belangstelling te wekken voor ons Genootschap en voor de numismatiek.

's-Gravenhage, Oct. 1915.

De Secretaris,

A. O. VAN KERKWIJK.

¹⁾ Eene korte opsomming dier gevonden munten komt voor in het *Bulletin van den Nederlandschen Oudheidkundigen Bond* 1915. p. 215—218.

**Aanwinsten numismatische verzameling
en Bibliotheek.**

Penningen.

1901. J. C. DUDOK DE WITT aan zijne vrienden. Door
J. C. WIENECKE. Brons. 35 mM.
Geschenk J. C. WIENECKE.
1914. Lente. Door F. E. JELTSEMA. Brons. 52 × 38 mM.
Lid Ned. Belg. Vereen.
1914. Belooningspenning der Brandverzekeringmaat-
schappij «Holland» te Dordrecht. Door J. C.
WIENECKE.
Geschenk van de Maatschappij.

Boeken.

- Tijdschrift van het Bat. Gen van Kunsten en Weten-
schappen. Deel 56. Afl. 3—6.
- Notulen van de Algemeene en Directie vergaderingen
van het Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen.
Deel 51. Afl. 3—4. Deel 52. Afl. 1—4.
- Oudheidkundig verslag. 1914.
- Rapporten van den oudheidkundigen dienst in Ned.
Indië. 1913.
- Beknopt Nederlandsch-Sasaksch woordenboek.
- Eenige fabels en volkslegenden van de onderafdeeling
Beloe op het eiland Timor. Door A. MATHIJSEN.
Geschenk en ruiling Genootschap.
- Verslag betrekkelijk Edam's Museum over 1912—1913.
Geschenk Edam's Museum.

Verlag der Commissie ter verzekering eener goede bewaring van Gedenkstukken van Geschiedenis en Kunst te Nijmegen, over 1913.

Geschenk Commissie.

Elfde jaarverslag der Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van Geschiedenis en Kunst. 1913.

Geschenk Commissie.

Verlag Koninklijk Penningkabinet, over 1913.

Geschenk van den Directeur.

Verlag van het Museum van Oudheden te Rotterdam, over 1913—1914.

Geschenk Commissie.

Een en ander over het Goud- en Zilversmidsgilde te Middelburg. Door MARIE G. A. DE MAN. Overdr.

Geschenk Mej. DE MAN.

Deux monnaies de Grönsveld, par le Vte B. DE JONGHE. Extr.

Geschenk Vte B. DE JONGHE.

Les débuts probables de monnayage épiscopal balois du Xe siècle. Extr.

Geschenk EUGÈNE DEMOLE.

Corpus Nummorum Italicorum. Vol. IV.

Geschenk Z. M. de Koning van Italië.

Door ruiling met ons Tijdschrift:

Bulletin van den Oudheidkundigen Bond. Jrg. 7, No. 4—6. Jrg. 8, No. 1—3.

Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap «De Nederlandsche Leeuw». Jrg. 32, No. 1—12. Jrg. 33, No. 1—5.

Tijdschrift Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen.

Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien.
Mitteilungen der Oester. Gesellsch. für Münz- und
Medaillen Kunde.

Finnische Altertums Gesellschaft. Helsingfors.

Mitteilungen der Bayerischen Numismatischen Gesell-
schaft.

Vjesnik der Kroatischen archaeologischen Gesellschaft,
Zagreb.

Berliner Münzblätter.

SPINK and Son's Monthly Numismatic Circular.

Verkoop en prijs-catalogi: C. F. GEBERT, K. F. KOEHLER.

De Conservator,

H. G. DU CROCQ.

LEDENLIJST

(NOVEMBER 1915).

Achter de namen der leden is vermeld welk gedeelte van de munt- en penningkunde door hen beoefend wordt.

EERE-LEDEN.

	Dagteekening van benoeming.
Z. M. VICTOR EMMANUEL III, Koning van Italië	16 Juni 1901.
Vicomte B. DE JONGHE, Président de la Société royale de Numismatique de Belgique, rue du Trône 60, Ixelles.	17 Juni 1894.
(België, Nederlandsche provinciën Limburg en Noord-Brabant, verder Gallische, Merovingische, Karolingische en oud-Grieksche M. 1)	

GEWONE LEDEN.

- *ADRIAAN BOM, Kerkstraat 310, Amsterdam.
C. W. BRUINVIS, Voorzitter der Commissie voor het Stedelijk Museum, Oudegracht 184, Alkmaar.	12 Juni 1892.
(Stad Alkmaar en Alkmaarders, M. G., noodmunten, loodjes, draagteekens).	
J. H. E. H. GERADTS, Burgemeester, Kasteel Aerwinkel, Posterholt (L.)	12 Juni 1892.
(Nederlandsche prov. Limburg, M. G., gouden Rom. M.)	
Mejuffrouw MARIE G. A. DE MAN, Conservatrice van het Munt- en Penningkabinet van het Zeeuwsch Gen. der Wetenschappen, St. Pieterstraat 39, Middelburg.	12 Juni 1892.

1) De afkortingen beteekenen: M = munten, G = gedenkpenningen,
* = lid-oprichter.

- (Graafschappen Holland en Vlaanderen M. — Prov. Zeeland, M. G., noodmunten, loodjes, draagteekens, muntvondsten. — Nederland, loodjes.)
- Jhr. C. H. C. A. VAN SYPESTEYN, Parkstraat 87 's-Gravenhage. 12 Juni 1892.
(Steden 's-Gravenhage en Haarlem, G., penningen en penningplaten uit het oogpunt van kunst).
- H. G. DU CROOC, Leidschegracht 11, Amsterdam. 17 Juni 1894.
(Nederland en Koloniën, België tot 1830, G.)
- W. K. F. ZWIERZINA, Ontvanger der Registratie en Domeinen, Leiden, Groenhovenstraat 8. 16 Juni 1895.
(Nederland, G. en draagteekens, in het bijzonder die geslagen na 1863).
- Jhr. Mr. M. W. SNOECK, Subst.-Officier van Justitie, Koestraat, Zwolle. 16 Juni 1897.
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- J. E. TER GOUW, Directeur der Normaallessen, Nassaulaan 8, Hilversum. 16 Juni 1899.
(Nederland en Koloniën, België, M.)
- Jhr. Mr. P. L. VAN MEEUWEN, Vice-President van de Arrondissements-Rechtbank, Bezuidenhout 60, 's-Gravenhage. 16 Juni 1899.
(Prov. Noord-Brabant, M., G.)
- Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister, Peking. 18 Juni 1904.
(Nederland, G., in het bijzonder familiepenningen).
- A. O. VAN KERKWIJK, Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Steenen, Nassaulaan 22, 's-Gravenhage. 18 Juni 1904.
- Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT, lid van de 2^e Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof, lid van den Hoogen Raad van Adel, Oranje-Nassaulaan, 's-Hertogenbosch. 15 Juni 1905.
- G. M. KAM, Berg-en-Dalscheweg, Nijmegen. 16 Juni 1907.
(M. in de buurt van Nijmegen gevonden).

- Mr. E. H. HIJMANS, Subst.-Officier van Justitie,
Nassauplein 28, Alkmaar. 10 Juni 1910.
(M. G. in het algemeen).
- Prof. Jhr. Dr. J. SIX VAN HILLEGOM, Heeren-
gracht 511, Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Grieksche munten uit het oogpunt van beelden-
beschrijving. Nederland G. uit het oogpunt van
kunst)
- E. VOET JR., Bloemendaal. 19 Juni 1911.
(Nederland en Koloniën 1576—1840 M. G.)
- CAROL J. A. BEGGER, Oudegracht 17, Utrecht. 19 Juni 1911.
- H. J. SCHARP, Secretaris van het Kon. Oudh.
Genootschap, P. C. Hooftstraat 145, Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Romeinsche M.)
- Mej. W. CANTER CREMERS, Schuitendiep, Groningen. 19 Juni 1911.
- Dr. S. P. HAAK, Eusebiusplein 10, Arnhem. 15 Juni 1912.
- Jhr. Mr. C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Afdeelings-
chef Centralen dienst S. S., Huize 't Hoogveld,
Zeist. 25 Oct. 1913.
(M. in 't algemeen).
- Dr. M. A. EVELEIN, Onder-Directeur van het Kon.
Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden
Steenen, Bezuidenhout 335, 's-Gravenhage. 25 Oct. 1913.
- F. A. HOEFER, 2e voorzitter van „Gelre”, Hattem. 13 Juni 1914.
(Overijsel M.)

BUITENGEWONE LEDEN.

- B. J. A. BRUYNESTEYN, van Weede van Dijk-
veldstraat 60, 's-Gravenhage. 18 Juni 1893.
(Nederland, in het bijzonder Holland, M.)
- Mr. W. M. VAN LANSCHOT, Ververstraat 299,
's-Hertogenbosch. 18 Juni 1893.
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- F. H. BON VAN VERSCHUER, Willemsplein 2, Arnhem. 18 Juni 1893.
- Jhr. H. E. RAM, Hoofd-Ingenieur van den Provin-
cialen Waterstaat, Biltstraat 97, Utrecht. 17 Juni 1894.
(Prov. Utrecht, M. en G.)

- JAN HORDIJK Jaczu., Voorstraat 410, Dordrecht 10 Juni 1894.
- Mr. C. G. J. BIJLEVELD, Conservator van het
Stedelijk Museum, Hersteeg 128, Nijmegen. 16 Juni 1896.
(Gelderland, in het bijzonder Nijmegen M. G.,
loodjes enz.)
- Mr. H. J. D. D. ENSCHEDÉ, Zijlstraat 27, Haarlem 16 Juni 1896.
- H. D. DE WITT HAMER, 2e Helmersstraat 118,
huis, Amsterdam. 16 Juni 1897.
(M. en G. in het algemeen.)
- A. HOLLESTELLE, Lid van de Provinciale Staten
van Zeeland, Oudelandsche straat, 436, Tholen. 16 Juni 1898.
(Nederland, muntstudien).
- CORN. L. J. BEGGER, Predikheerenkerkhof 5,
Utrecht. 16 Juni 1899.
- R. J. M. M. A. Graaf DE GELOES D'EIJSDEN,
Kamerheer i. b. d. van H. M. de Koningin,
Burgemeester, Eijdsen. 16 Juni 1899.
- Mr. A. L. C. KLEIJN, Laan Copes v. Cattenb. 54,
's-Gravenhage. 16 Juni 1899.
(Moderne G.)
- C. A. VAN WOELDEREN, Kapitein der Artillerie,
Schuitenweg 3, Scheveningen. 16 Juni 1899.
(Nederland, M. en G.; Rome, M.)
- Mr. J. C. P. E. MENSO, Princessegracht 32,
's-Gravenhage. 9 Juni 1900.
(Nederland, M.)
- Jhr. Mr. D. F. TEIXEIRA DE MATTOS, Plein 1813,
No. 4, 's-Gravenhage. 9 Juni 1900.
(Nederland, uitsluitend gouden M. der XIXe
eeuw).
- Mr. N. P. VAN DEN BERG, Oud-President der Nederl.
Bank, Plantage Middenlaan 60, Amsterdam. 9 Juni 1900.
- J. M. J. VAN LIS, Notaris, Wolvega. 9 Juni 1900.
(Zeeland M., G., loodjes).
- HIDDE NYLAND, Koninginnegracht 36, 's-Gravenhage. 9 Juni 1900.
- Jhr. Mr. VICTOR E. L. DE STUERS, lid van de
2e Kamer der Staten-Generaal, Parkstraat 32,
's-Gravenhage. 9 Juni 1900.

- J. C. WIENECKE, Stempelsnijder aan 's Rijks-Munt te Utrecht, Parklaan 15, Zeist. 9 Juni 1900.
(Onderzoekingen en studiën van technischen aard).
- G. J. BRENKMAN, Aalst 32, Lienden, G. 16 Juni 1902.
(Holland, Utrecht, Gelderland, M. tot 1576, alle stukken, die in de Betuwe gevonden zijn).
- N. GILISSEN LEMAIRE, Markt 74, Maastricht 16 Juni 1902.
(Maastricht en omliggende Heerlijkheden M., G.)
- Prof. W. GOOSSENS, Seminarie, Rolduc. 16 Juni 1902.
(Limburg M. G. tot het einde der 18e eeuw).
- Mr. W. J. SAAIJMANS VADER, Burgemeester, Vijjenban. 16 Juni 1902.
- W. O. SWAVING, Gemeente-Archivaris, Middelburg. 16 Juni 1903.
- J. A. RODBARD, Voorstraat, Dordrecht. 18 Juni 1904.
- H. J. BOEKEN Jz, van Eeghenstr. 187, Amsterdam. 16 Juni 1907.
- JAC. J. VAN GOOR, Catherijnesingel 3, Utrecht. 16 Juni 1907.
- P. I. B. RUIJS DE PEREZ, huize „Rodestein”, Bloemendaal. 7 Nov. 1908.
(Noodmunten).
- H. L. A. BOUCKAERT, Inspecteur Belgisch Loodswezen, Vlissingen. 13 Juli 1909.
(Nederland, M. G.)
- Mr. TH. STUART, Heerengracht 507, Amsterdam. 13 Juli 1909.
- C. W. H. BAARD, Conservator van het Stedelijk Museum en van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, Overtoom 355, Amsterdam. 10 Juni 1910.
- Mej. S. KOLFF, Herwijnen. 10 Juni 1910.
(Nederland, G. tot 1713, Oranjepenningen).
- G. H. CRONE, Jan Luykenstraat 16, Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Nederland, G.)
- Mevr. Dr. J. GOEKOOP—DE JONGH, Alexanderstraat 17, 's-Gravenhage. 19 Juni 1911.
- J. KNOTTENBELT TZN., Jacob Marisstraat 48, Sloten bij Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Nederland, G.)

- A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT, Directeur van het Gemeente-museum, Heemraadssingel 189, Rotterdam. 15 Juni 1912.
- Mr. F. C. KOCH, Volontair aan het Gemeente-Archief, Westersingel 86, Rotterdam. 15 Juni 1912.
- G. J. VAN OLST, huize „Stadwijk”, Ressen, (Geld.) 15 Juni 1912.
(Gelderland, M. Rome M.)
- W. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, Jan van Nassaustraaf 96, 's-Gravenhage. 15 Juni 1912.
- W. VAN REDE, Schiekade 11, Rotterdam. 25 Oct. 1913.
(M. en G. in het algemeen).
- Mr. P. C. J. A. BOELES, Conservator der Penning- en Muntverzameling van het Friesch Genootschap, Leeuwarden. 25 Oct. 1913.
- Mr. W. E. J. Baron VAN BALVEREN, Arnhem 13 Juni 1914.
- A. SCHULMAN, Valeriusstraat 70, Amsterdam. 13 Juni 1914.
- M. SCHULMAN, Valeriusstraat 131, Amsterdam. 13 Juni 1914.
- A. P. TIMMERS, Gep. kolonel der Mariniers, Bazarstraat 13, 's-Gravenhage. 13 Juni 1914.
(Nederlandsche militaire draagpenningen).
- Jhr. H. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Koningin- negracht 62, 's-Gravenhage. 19 Juni 1915.
(Nederland, M. G.)
- M. J. VAN WIJCK, Kousteenschedijk P. 3, Middelburg. 19 Juni 1915.
(Nederland, G. Zeeland, M.)

BUITENLANDSCHE LEDEN.

- Cav. Feo. GNECCHI, via Filodrammatici 10, Milano. 12 Juni 1892.
- ALPH. DE WITTE, Ingénieur, rue du Trône 55, Ixelles. 12 Juni 1892.
(Hertogdom Brabant, M.; legpenningen der XVII Nederlanden en Frankrijk; muntgewichtjes).
- V. DE MUNTER, Agent de la Banque nationale de Belgique, Lei 15, Louvain 9 Aug. 1892.
- AMÉDÉE DE ROISSART, Conseiller à la cour d'appel de Bruxelles, avenue de la Couronne 12, Ixelles. 9 Aug. 1892.

- P. H. BORDEAUX, Avocat, 1er adjoint au maire,
Boulevard Maillot 98, Neuilly-sur-Seine. 24 Mei 1894.
- ALBERT VISART DE BOCARMÉ, rue St. Jean 18, Bruges 5 Juli 1894.
- PIER PANDER, Beeldhouwer en Medailleur, via
Nomentana 143, Roma. 8 Oct. 1899.
- J. P. MOQUETTE, Conservator van het Munt- en
Penningkabinet van het Bat. Gen. v. K. en W.,
Kebon Sirih 32, Weltevreden. 22 Mei 1900.
(Ned.-Indië, M. in den meest uitgebreiden
zin, G. uit den Hindoe-tijd).
- F. MAZEROLLÉ, Directeur de la Gazette num.
franç. et de corresp. histoire et archéol., Avenue
Niel 91, Paris. 16 Juli 1901.
- GODEFROID DEVBRESE, sculpteur-médailleur, rue
Quinaux 11, Bruxelles. 18 Juli 1903.
- GEORGE MACDONALD, Learmonth Gardens 17,
Edinburgh. 18 Juli 1903.
- L. FORBER, Hamilton road 11, Bromley, Kent. 29 Oct. 1904.
- EM. DE BREIJNE, avenue Louise 12, Bruxelles. 5 Mei 1906.
- JAMES BELMONTE, Mainzerlandstrasse 49, Frank-
furt a/M. 15 Juni 1912.
- H. HALKE, Geheimer Ober Postrat, Kotschenbroda
(bei Dresden). 15 Juni 1912.
- A. R. FREY, New-York Numismatic Club, P. O.
Box 1875, New-York City. 19 Juni 1915.
-

INHOUD.

	Blz.
Les trouvailles de monnaies carolingiennes dans les Pays-Bas, spécialement celles des trois provinces septentrionales, par P. C. J. A. BOELES	1
Het Neuzengilde of dat van NAZARIUS of NAZARETH, door Mej. M. G. A. DE MAN	101
De munten der Ommelanden door M. SCHULMAN.	129
Een onbekende gouden munt van MARGARETHA VAN BREDERODE, abdis van Thorn, door A. SCHULMAN	182
ROMEYN DE HOOGHE als ontwerper van penningen, door A. O. VAN KERKWIJK	184
Korte Bijdragen	190
I. Numismatiek en Monetologie, II. Legpenningen aangeschaft bij de eerste inrichting van de griffie van Zeeland, III. Hoe het komt dat onze oude tinnen munten en penningen zoo grauw van kleur zijn, IV. Valsche munten van Koning LODEWIJK NAPOLEON, V. Versje op een geldmunter, VI. Penning in 1582 aan A. VAN DER MUELEN vereerd.	
Boekbespreking	201
Onze mannen ter zee in dicht en beeld, Muntverslag over het jaar 1914, Verslag Kon. Penningkabinet 1914.	
Levensberichten	207
J. VAN AKEN DE WAARD, P. N. VAN DOORNINCK.	
Verslag van den Secretaris	212
Aanwinsten numismatische verzameling en bibliotheek	217
Ledenlijst	220
